

Érzékszerveink közvetítik számunkra a világot, és érzékszerveink adják azt a nyelvet is, amellyel kifejezhetjük, hogy milyen számunkra ez a világ. Legérzékenyebb érzékszervünk — melyen keresztül élményeink túlnyomó részét nyerjük — a szem. Ha emlékeket idézünk fel magunkban, az emlékek képekben jelennek meg, ha vágyainkat képzeljük el, azok is képekben jelennek meg. A film feltalálásával a művészet olyan kifejező eszközzel gazdagodott, mely sajátosságánál fogva legalkalmasabb — más művészeti ágak számos lehetőségét magába sűrítve — a látványt érzékelő, képekben emlékező és képzelődő embernek világához fűződő viszonyait kifejezni. A film nyelve képi nyelv, mellyel — a hangnak a filmbe való bevonulásával — a valóság eddig legközvetlenebb illúziójának a lehetősége is megteremtődött. De ha a film csak ezt az illúziót adná, nem lenne művészet, csupán játék, esetleg szórakoztató játék. Az illúziókéltés is csak eszköz — mondhatjuk nyugodtan: eddig a legközvetlenebb eszköz — mert legsokoldalúbb, érzékelésünk alkatahoz legközvetlenebben illő eszköz — a művész számára. Ha viszont az illúziókéltésnél több a cél, akkor jogosult a célnak megfelelő szerkesztés és kihagyás, a művészek az a bizonyos önkénye, amellyel eszközét úgy alkalmazza élményanyagát megformálva, hogy alkalmas legyen kifejezni gondolatait, kétségeit és reményeit.

Mindezt szükségesnek látszott kiemelni, mert a szokványos szórakoztató filmeknek, sőt a hagyományos művészi filmekhez szokott néző is először a képpel való szerepe, azután pedig a képsorok illeszkedése és minden magyarázat nélküli tömény — látszólag a kapcsolatokat megbontó — egymás után szerelése hőkentette meg. Ez nehezen követhetőséget eredményezett, nehezen érthetővé tette a filmet, annál is inkább, mert a közönség — nem csak az átlagközönség — nem szokott hozzá ehhez a nyelvhez, számára — mint ahogy valójában is — épp olyan új és meglepő ez, mint az irodalom történetében volt a korábbi lehetőségek elkövetése, kimerülése után egy-egy sajátosan új művész, vagy művészi csoport jelentkezése, akár csak a magyar irodalom Nyugat csoportjéé. Mégis, e nehezen érthetőség ellenére is, a közönség szemmel láthatóan lenyűgözve nézte végig a filmet.

Mi lehetett az a cél, amit Fellini e filmjével szolgált, szokványosan kérdezzük: mit is akart kifejezni? Egy mai ember viszonyát világához. Közvetlenebbül egy művész viszonyát az általános emberin belül, végül egy filmművész viszonyát. A legáltalánosabb viszonylatokat — az őt körülíró érintő élmények segítségével — legkonkrétabb formában megjeleníteni. Benne van ebben persze az a művészi bizonytalanság is, hogy képes-e s mennyire képes a művész más emberbe behatolni, mást megismerni? Végül eredményben a másik embert annak külső megnyilatkozásán túl indítékainak, cselekvéseinek belső rugóinak, gátlásainak és problémáinak csak saját magából kiindulva értheti meg, élheti át, s ez az élményből való kiindulás adhatja művének hitelét, mert minden ember külső és belső mechanizmusa közös, hasonló alapjában. Ilyenformán nem értékelhetjük a 8 és 1/2-et úgy, mint önéletrajzi filmet, minthogy a szerző célja sem saját személyének, életének előtérbe tétele volt, ha-

nem az őt — és sok más — foglalkoztató problémák bonyolítása. Ezt pedig csak úgy értheti el, ha minden képsora, minden jelenete egyszer jelenti önmagát: a jelenet tárgyát, a látványt és cselekvést vagy helyzetet, amit elmond, egyszer pedig jelképes értelműen világít rá a vele kapcsolatos általános kérdésekre is. Már a film első képsora: az autótenger közepén autójába zárt s a tömeg közepette magányosan — legfeljebb részvétellel nézve, de segítséget nem kapva — fuldokló filmművész is jelképes egyszerűsége mind. Az elidegenedés kérdése egyébként is több ízben és több viszonylatban jelentkezik a filmben.

A problémákat, melyek itt Fellinivel foglalkoztatják, nagyjából két felé oszthatjuk — meglehetősen salomonni osztással, mert ezek egymást át meg átszövik a valóságban —, éspedig egyrészt a sajátosan, mai, másrészt az örök emberi problémákra. De valójában az örök emberi viszonylatok is mindig egy sajátosan a korra jellemző módon jelentkeznek, azok is kor és társadalom problémái. Így van ez Fellinivel is, akárcsak a házasság vagy a szerelem — elemire bontott, s ismét összerakott — problémáit is ragadjuk ki a filmből. Végül soron mindez úgy merül fel itt, hogy mi a helyes és követendő magatartás, lehetséges-e a boldogság és hogyan, tudnak-e az emberek együtt élni egy adott társadalom feltételei között. Fellini, a katolikus, nem mellőzi ennél az elemzésnél a hit, illetve az egyház szerepét sem. De megoldást nem talál: a megoldás feltételei itt, ahol a megélhetés társadalmi problémái a jól szituált környezetben fel sem merülnek, az emberben vannak, saját magában oldhatja fel csak az ellentéteket, hogy valamilyen formában állást foglal, dönt. Ezt fejezik ki a film utolsó képei és utolsó mondatai, mert a szavaknak is egyenértékű, pontosabban az érzelmi valóság értékrendjének megfelelő szerepük van a műben. Az egymás megértésére irányuló törekvés pozitív, hogy egymást elfogadjuk, szükséges, attól függetlenül, hogy mi elégséges megoldásnak nem tarthatjuk. Hogy Fellini később milyen további megoldásokig jut még, az viszont más filmek kérdése lesz majd.

Az újságok rengetegét irtak a filmről annak megjelenése előtt és után is. A Nagyvilág közölte a 8 és 1/2 forgatókönyvét is. A forgatókönyv az írói munka, melynek fő alkotója volt maga Fellini is negyedikével. A megvalósult film már csak Fellini munkája, mely itt-ott némileg eltér a forgatókönyvtől. Elnéz a film utolsó jelenetében is, némileg meggyorsítva, ugyanakkor általánosabb érvényűvé téve a befejező gondolatokat. De az eltérések ellenére is célszerűtlennek tűnik ismét elmesélni a film tartalmát. Szükségesebb inkább felhívni a figyelmet sajátos problémáira, hogy a néző közelebb férközhessen ehhez a különös és súlyos alkotáshoz. Sajátos művészetére azt lehetne mondani, hogy shakespearai dramaturgia a filmben. Nem értékelő kifejezéseként, hanem az eszközök alkalmazásának bizonyos hasonlósága, sokrétűsége miatt. Erről a sajátos művészetéről még sokat lehetne beszélni, s érdekes munka lenne elemezni. Álljon itt annyi végül: Fellini alkotásában rengeteg mindannyiunk számára érdekes korunkbeli probléma jelent meg.

Németh Ferenc

Kitüntették dr. Julesz Miklóst

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa dr. Julesz Miklóst Kossuth-díjas egyetemi tanárnak, az orvostudományok doktorának, a szegedi Orvostudományi Egyetem tanárának kiemelkedő tudományos munkássága elismeréséül 60. születésnapja alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetés adományozta. A kitüntetést Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács helyettes elnöke nyújtotta át. (MTI)

Tanácstag-beszámoló

Ma, kedden folytatódna a tanácstag-beszámoló Szegeden. Délután 5 órakor a Talajjavító Vállalat termében (Cserepes sor) Pántya József városi, Vincze Antal és Majzik István kerületi tanácsstagok találkoznak választóikkal. Délután 6 órakor a DAV művelődési termében Tari János városi, Kedves András és Moldovcsuk Teodóra kerületi tanácsstagok, este 7 órakor a Rákóczi utca 11. szám alatt Farkas Mihály városi, Sziládi Sándor és Zoltáni István kerületi tanácsstagok, este 7 órakor a Sárvány utca 11. szám alatt Farkas Mihály városi, Sziládi Sándor és Zoltáni István kerületi tanácsstagok tartanak beszámolót.

Ezüstserleget „lőttek”...

A szegedi Felszabadulás Vadásztársaság dolgozott legeredményesebben a megyében

Az emberek többsége a vadászt általában puskával a kezében képzi el. Tulajdonképpen nem is gondolja rosszul. A vadásznak azonban mégsem az a kötelessége, hogy csak lepuftassa a vadat, hanem az igazi vadász gondoskodik az ésszerű vadgazdálkodásról, a vadállomány fejlesztéséről, szükség esetén megóvásáról is.

Vadvédelem

Úgy, amint azt a Csongrád megyei, szegedi vadásztársaságok is teszik, köztük különösen az idén a megyében legkiemelkedőbben dolgozó szegedi Felszabadulás Vadásztársaság. E társaság nyerte el ugyanis a MAVOSZ Országos Központja és a MAVAD által alapított ezüst vándorserleget az 1963-64 vadászati idényben kifejtett munkája alapján. A megye idén is legjobbnak bizonyult vadásztársasága már másodszer nyerte el ezt a vándorserleget, egyebek között éppen azért, mert különösen példát mutató a vadgazdálkodásban. Nagy részben köszönhető nekik, hogy olyan jól telettek területükön a vadak. Igaz ugyan, hogy a Maros és a Tisza árterülete előnyös lehetőségeket nyújt, de ezt megfelelően ki is használták és a begyűjtött téli takarmánnyal, megfelelő gondozással, düvedirtással is elősegítették az állatok védelmét. Így azután a téli veszteség mintegy 20 százalékos volt. Megszervezték a vadmentést is az árvízvesztés idején.

Keltetik a fácántojást

S mit tesz most a vadásztársaság? Lele András főhadnagy, a vadásztársaság lelkes, szakértő elnöke elmondotta, hogy a fácánutánpótlásról gondos-

Holnaptól tömbjegyet is adnak a villamosokon

Az újfajta jeggyel bármelyik kocsira fel lehet szállni

A Dél-Magyarország május 28-1. csütörtöki számában a szegedi villamosközlekedésről című cikket közölt. Az ikerkocsinál alkalmazott egykálauzos utazási renddel kapcsolatban egyebek között hangoztattuk: az illetékesek keresnek olyan megoldást, hogy a túlszűfolt második villamoskocsi helyett az elsőre is felszállhassanak azok az emberek, akiknek nincs bérletük. Biztosítani kell az utasok jobb, kényelmesebb megosztását, illetve a rendelkezésre álló utastér célszerű kihasználását!

Cikkünkre a közlekedési vállalat és felügyeleti szerve, a városi tanács építési- és közlekedési osztálya a következőket válaszolta:

A Dél-Magyarországnak a villamosközlekedésre vonatkozó észrevételeivel egyetértünk. Az egykálauzos utazási rend bevezetését az általában ismert munkaerőhiány hozta előtérbe Szegeden is. Az utazási igény állandóan növekszik, a forgalomban levő villamosok számát, illetve férőhelyét növelni kell. A teljesen tökéletes megoldást a csuklós vagy a hozzá hasonló, nagy befogadóképességű korszerű járművek általános forgalomban állításával érjük majd el.

Az egykálauzos utazási rendszer kísérleti időszakában figyeltük az utasok megosztását, az első és a hátsó kocsiban, a csúcsidőn kívüli időszakban kétszázalékos fennáll az utasok aránytalan megosztása. A legnagyobb problémát tehát ez okozza. Ha a villamos-

közlekedés napi 18 óras menetidejét vizsgáljuk, kitűnik, hogy egy-egy vonalon, illetve a vonal egyes szakaszain különböző időszakban jelentősen kedvezőtlen megosztási arány.

Napközben a bérlettel rendelkező utasok száma kevesebb, ezáltal a bérletes első kocsi nincs eléggé kihasználva. Ezen a helyzeten június 3-tól, szerdától kezdve változtatunk. Szerdától 10 darab vonaljegyből álló tömbjegyet bocsátunk ki. A tömbjegyet két részből áll: „A” és „B” jelzésű jegyből. Az „A” jelzésű jegyet felletpve az első kocsin történő utazásnál a kocsivezetőnek, a hátsó kocsin történő utazáskor pedig a kálauznak leadni. A „B” jelzésű jegyet — mint ellenőrző szelvényt — a tömbön kell hagyni és ellenőrzéskor az ellenőrnek be kell mutatni. Tömbjegyeket a kálauzoktól, ellenőrkötől és a központi megállóhelynél szolgálatot teljesítő dolgozóktól lehet vásárolni. A 10 jegyet tartalmazó tömb 5 forintba kerül. Tömbjeggyel bármikor és bármelyik kocsira fel lehet szállni, felhasználása egyáltalán nincs határidőhöz

kötve. Június 1-től kisegítő, jegyetadó kálauzokat vonalaink azon részén foglalkoztatunk, ahol megfigyeléseink szerint az utasmegosztási arány a legkedvezőtlenebb. A havi bérletigazolványra kívánság esetén a közlekedési vállalat külső, Pulcz utca 2. szám alatti telepén 3 és 6 hónapra, vagy egész évre érvényes betéteket is adunk.

A fenti intézkedésekkel az aránytalan utasmegosztás elkerülhető. Kérjük az utazó dolgozókat további megértését, támogatását, hogy a megnövekedett forgalmi feladatokat a lehetőségekhez képest a legjobban teljesíthessük.

★
A szerkesztőség megjegyzése:

Valóban igaz, hogy a tökéletes megoldást a csuklós kocsik vagy a hozzá hasonló, nagy befogadóképességű járművek általános forgalomban állításával érhetjük el. Ezért feltétlenül helyes lenne az illetékeseknek foglalkozni azzal, hogyan lehetne az ikerkocsikat egy utasterűvé átalakítani. Ha ez megvan, akkor ugyanúgy lehetne utazni a régi kocsikon, mint a csuklós villamosokon.

Gyorsmérleg az ünnepi könyvhétről

Vasárnap országszerte véget ért az idei év egyik legjelentősebb kulturális rendezvénye, az ünnepi könyvhét.

Bár végleges összesítés a forgalomról még nem készíthetett el, már a legelső „villám”-felmérések is arról tesznek tanúságot, hogy a városok és falvak apraját-nagyját egyaránt megmozgató esemény — az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan — szép eredményekkel zárult.

Egyedül az Állami Könyvtérjesztő Vállalat boltjaiban és kirendeltségeinél összesen több mint 850 000 könyv talált gazdára. Ezeknek értéke — amint az az utolsó két nap, szombat és vasárnap hozzávetőleges üzleti forgalmának megállapítása után kiderült — meghaladta a 17,5 millió forintot. A tavalyi eredményekhez viszonyítva több mint egymillió forinttal volt nagyobb a forgalom.

Az Állami Könyvtérjesztő Vállalat vidéken 75 pavilonnal és 245 könyvsátorral várta az érdeklődőket. Az ország különböző tájain mintegy háromezer helyen rendeztek a vállalatoknál, intézményeknél és tsz-ekben ünnepi könyvvásárt. Az idén is az irodalombarátok ezreivel ismerkedtek meg személyesen íróink, költőink a sokhelyütt tartott találkozások, ankétok, baráti beszélgetéseken és szerzői esteken.

Komáromban 30 000, Kaposvárott 110 000, Tataháznál 160 000 Veszprémben 60 000, Zalaegerszegen 70 000 forint volt a könyvesboltok és alkalmi sátrak forgalma. (MTI)

Nemzetközi ipari építészeti szeminárium kezdődött

A Magyar Tudományos Akadémia felolvasó termében hétfőn délelőtt dr. Trautmann Rezső építésügyi miniszter fogadást adott a nemzetközi építészeti szemináriumának budapesti és thányi tanácskozásán résztvevő építészek tiszteltére.

A fogadás után az Akadémia dísztermében megkezdődött a tanácskozás első ülése. A Magyar Népköztársaság, kormányának nevében dr. Trautmann Rezső építésügyi miniszter üdvözölte a nemzetközi találkozó résztvevőit. A 3. ipari építészeti szem-

ináriumot Sir Robert Matthews, a nemzetközi szövetség elnöke nyitotta meg. Elmondta, hogy a magyar építészek világviszonylatban is elismert eredményeket értek el. Így magyar mérnökök, az Iparterv építészeti kapták meg első alkalommal az August Perret díjat, amelyet az ipari építészetben elért kiváló alkotások megjutalmazására alapított a szövetség.

A tanácskozás kedden Tihanyban folytatja munkáját, s az építészek munkabizottságokban tárgyalják meg a tervezési feladatokról. (MTI)